

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 40

Sobota, 19. maja 1934

Leto IX

Izstradavanje degenerira

Strahotna je beseda degeneracija. Degeneracija pomeni bližanje koncu življenja, torej pogin, smrt. Degeneracija ali propadanje nastopa povsod tam, kjer živim ali neživim organizmom ne nudi potrebnih pomočkov, da razvijajo svoje življenske sile ter se množe. Omejevanje teh pomočkov postaja bolj in bolj zlo ter povzroča propadanje in smrt. »Greh« pa seveda to ni.

To pravilo velja za vsak organizem, ki živi in se razvija, velja pa tudi za človeka in ves človeški rod.

Če se ozremo danes po svetu, opazimo veliko resnico,

da se hoče kapitalistični sistem obnoviti in ohraniti potom hujše in hujše eksploatacije narodov.

Že zadnjič smo povedali, da se produkcija reducira, blago uničuje, produkcija tehnizira, toda mezde delavcev in nameščencev padajo in tudi konzumi se manjša, dasi je ljudi vedno več na svetu. Ta dejstva jasno kažejo, da se človeštvu bolj in bolj odteguje pomočki za življenje in razvoj.

Tudi v naši državi gre proces enako žalostno pot. Padec delavskih in nameščenskih plač je pri nas po vsej državi že tako velik, da to graja celo že takozvana nevtralna meščanska javnost.

Mnogo je delavcev, ki zaslužijo le še po osem dinarjev na dan ob osemurnem naporu delu.

Ni torej čudno, če se javnost zgraža. Teda zgražanje samo ne pomaga.

Delodajalci skušajo to dejstvo prikriti z dolgovoznim moledovanjem o krizi ter zagotavljanjem, da so plače delavcev in nameščencev primerne, torej popolnoma na svojem mestu ter da boljše ne morejo biti. »Dobro je, če niste zadovoljni, bom pa ustavili obrate. Kupčije so take, da je najbolje, če ustavimo tovarne.« Tako govore, kakor da bi obratovali po tovarnah, trgovinah, obrtjih itd. samo še zaradi delavcev!

Kdo pa naj veruje tem ljudem? Tudi bilance in računi pričajo drugače. Višina plač pa ni samo zadeva tovarnarja in delavca, samo obrtnika in pomočnika.

Plača mezdnih ljudi je javna zadeva, zadeva družbe, skupnosti, torej narodnogospodarsko vprašanje.

Daleko pod minimumom znižane mezde delavcev in nameščencev so tudi vzrok, da propada konzumi in če konzumi ni, propada vse gospodarstvo in se kriza veča. Torej že iz narodnogospodarskega vidika bi bila potrebna v tem pogledu temeljita remediura.

Delavske svobodne strokovne organizacije to povsod poudarjajo in opozarjajo na nevarnosti, ki prete ob sedanjih politikah. Neizbežno je v teh razmerah hiranje gospodarstva, neizbežno propadanje naroda in njegove življenske sile.

Če ne bo tu pameti, bodo evropski narodi propadli v degeneraciji po krivdi onih, ki eksploatacijo pospešujejo.

Širite naš list!

Izzivalna politika

Madžarski manever

V svrhu oživiljenja revizionizma v Evropi

Madžarska se je pritožila pri svetu Društva narodov zaradi incidentov, ki so se dogodili pred dvema letoma na jugoslovansko-madžarski meji. Svet pa je obravnavanje odgodil do jeseni ter s tem takorekoč dal zaušnico madžarski izzivalni politiki. Ni jasno, ali je Madžarska izprožila to vprašanje sama od sebe ali morda na inicijativo iz Rima. Vsekakor pa je jasno,

da je imela pritožba namen, poživiti revizionistično politiko v srednji Evropi

ter s tem oslabiti predvsem malo antanto.

Če se spomnimo na razne akcije madžarske politike proti Jugoslaviji, na iz Madžarske organizirane atentate, kar je bilo celo sodno ugotovljeno, potem Madžarska moralno ni opravičena organizirati Evrope s svojimi parolami za vojno.

Poglejmo še nekoliko nazaj. Madžarski je dobavljala Italija orožje in vojna letala. Avstrijski socialni demokrati so to kršitev mirovne pogodbe odkrili in Madžarska je bila pozvana, da svoje ravnanje opraviči pred Društvom narodov. Toda Madžarska je opravičbo odlašala, zavlačevala s premetenimi izgovori, da ni zadeva prišla pred pristojni forum.

Namen pritožbe torej ni bil pomirjenje med Madžarsko in sosednjimi državami, ampak ojačanja revizionistične politike, ki jo Madžar-

ska vodi po vseh pomembnejših glavnih mestih evropskih držav.

Mi s tem ne trdimo, da so bile meje z mirom »pravično« določene. Marsikje bi bila drugačna geografična meja z ozirom na gospodarsko organizacijo ali kulturno stopnjo morda lahko boljša. Vendar se pa nikakor ne moremo strinjati s tem, da naj bi te eventualne krivice služile vojnemu hujšakstvu in novim vojniam. Odprite meje, sodelujte politično, gospodarsko in kulturno s sosedi, dajte nacionalno in kulturno svobodo narodom, pa ne bo vzroka, da se kdo pritožuje o krivičnih upravnih mejah.

Še en namen je mogoče imela Madžarska pri tej svoji ponesrečeni akciji. Kakor vemo, se vrše pogajanja med Francijo in Italijo za sodelovanje. Istotako želi mala antanta boljših odnošajev z Italijo. Ta stremjenja Francije in male antante pa so

v nasprotju z interesi Madžarske

ter je zaradi tega hotela s svojo pritožbo prisiliti Italijo, da se izreče za Madžarsko. To se pa v tem primeru ni zgodilo.

Posrečila se je Kanyu politika proti Srbiji pred vojno, ta eksperiment se je ponesrečil, ker ga je preprečilo Društvo narodov.

Obračuni z Madžarsko jeseni bodo drugačni, zakaj Madžarska prav nič ne upošteva mirovne pogodbe, dasi je v to obvezana.

Nezadovoljnost v Nemčiji narašča

Nemški minister Goebbels obljublja večje nasilje

Dne 11. t. m. je minister Goebbels govoril v Berlinu. Ostro je napadal nezadovoljnost in nergače, ki jih je vedno več. Minister je skušal zvaliti vso odgovornost za slabše razmer na Žide, ker so ti odgovorni za bojkot nemškega blaga. Goebbels namerava, da demagoško potolaži nezadovoljnost, uvedi zopet preganjanje Židov, ki so večinoma siromaki, razen onih bogatašev, s katerimi fašizem dela.

Obenem z akcijo proti Židom, se bodo v bodočih tednih vršili tudi pomembni procesi proti sovražnikom re-

žima. Vse to, meni gospod minister, bo nezadovoljnost in nergače — pomirilo — (ali pa ne, ker so lačni?). Vršilo se bo več procesov proti komunistom in proces proti Thälmannu, ki ga v procesu zaradi požiga parlamenta niso mogli obsoditi. Thälmannu so naknadno obtožili zaradi veleizdaje. Nekaj obtežilnega materiala je fašizem dobil iz sejinah zapisnikov moskovske kominterne. Očividno bo proces neugodno vplival na napete politične odnose med Nemčijo in Rusijo.

— — —

Konservativci ponovno podlegli

Nova zmaga angleške delavske stranke

Pri dopolnilnih volitvah okrožja Westham v Londonu je zmagal kandidat delavske stranke Garnier z 11 tisoč 998 glasovi. Konservativni kan-

didat je dobil le 8534 glasov.

To je že šesta zmaga v dopolnilnih volitvah.

— — —

Trgovinska pogajanja z Madžarsko prekinjena

Z ozirom na madžarsko pritožbo pri Društvu narodov proti Jugoslaviji, je jugoslovanska vlada prekinila trgovinska pogajanja z Madžarsko. Dne 15. junija t. l. poteče veljavna pogodba ter nastane po tej dobi nepogodbena razmerje, oziroma se prične gospodarska vojna, kar za Madžarsko ne bo najugodnejše.

Protivojni Intervencija angleške delavske stranke

Angleška delavska stranka je intervenirala pri predsedniku vlade Macdonaldu in zunanjem ministru Simonu zaradi razorožitve in kritične situacije v Evropi, ki grozi z novo vojno. Macdonald in Simon pravita, da trenutek za razorožitev še ni prišel, toda do razorožitve pride, ker je ta edina garancija miru.

Diktatura na Letonskem

Letonska vlada je izvedla državni udar, ker so baje levičarske stranke in na drugi strani fašisti pripravljali oborožen upor ter hoteli uvesti diktaturo. Vlada je uvedla izjemno stanje, razpustila vse stranke ter zaplenila orožje. Obenem vlada izjavlja, da je to storila predvsem v interesu demokracije? Seveda!

Dunajski delavci slave svojega predsednika občine

Nova fašistična uprava dunajske občine se trudi, kako bi se zasidrala med dunajskim prebivalstvom. Zaradi tega ima podpredsednik dr. Winter javna predavanja, v katerih govori jako pomirljivo. Govoril je tudi v Ottakringu ob polni dvorani. Niti z besedico ni napadel socialistov, dočim je nasprotno napadel novega hajmverovskega ministra socialne politike ter javno pohvalil napore Otona Bauer

ne roke. Francija naj se pomeni z Nemčijo, Anglija pa hoče verno slediti svojemu imperializmu. To je vzrok, da te velesile sabotirajo iniciative in delo Društva narodov.

Kljub velikim geslom o miru, sporazumu med narodi in sodelovanju narodov triumfira stari predvojni imperializem.

Angleška delavska stranka ima torej jako hvaležno polje za svoje delovanje. Da delovanje sedanje kapitalistične vlade prav presoja in obsoja, dokazujejo dosedanjí nje volilni uspehi v dopolnilnih in london-skih mestnih volitvah.

Društvo narodov se nahaja v resni nevarnosti, zato želimo angleški delavski stranki pri bodočih volitvah popoln uspeh. Težka bo borba, preden zmaga demokracija v državah in v Društvu narodov, toda mora zmagati. To je prvi interes delavstva in človeštva.

Proč z diktatorskim kapitalističnim imperializmom!

Proces Lubbe se ponavlja? Kdo je vrgel granato?

Dne 16. t. m. se je pričela v Berlinu obravnavati proti slikarju Ervinu Schulze. Obtožen je pred posebnim sodiščem, da je 21. marca vrgel iz podstrešnega okna bombo Unter den Linden. Obtoženec je prvotno priznal krivdo in odgovarjal pritr-dilno. Pozneje pa ni več odgovarjal. Sodnik ga je opomnil, da hoče prikrivati resnico. Obtoženec je molčal, končno so ga oblice solze ter je zaklical: »Če hočem govoriti res-nico, povem, da tega nisem storil. Granate nisem vrgel. Lagal sem iz strahu. Sedaj me pa imate!« Obto-ženec je prvi dan pri nadaljnjem iz-praževanju dosledno tajil dejanje. Prihodnji dan se je pričelo dokazno postopanje. — Tudi slikar je naj-brže žrtev fašizma?

V ogledalu

»Vzorec brez vrednosti.« Budimpeštansko policijsko ravnanje je nedavno do-bilo odprto karto, v kateri je bil avstrijski bankovec za 10 šilingov. Na ovitku je bilo napisano: »Vzorec brez vrednosti.« — Uradnik, ki je odpiral pošto, s pošiljko ni vedel kaj početi in je vprašal o tem svoje tovariše. Oznaka »Vzorec brez vrednosti« je izzvala pri vseh navzočih stražnikih pre-čudno veselost in cela vrsta dvopitov na avstrijsko valuto se je rodila. Šele iz dru-gega pisma je bilo ugotovljeno, da je ta bankovec za 10 šilingov poslalo policijske-mu ravnanju dunajsko finančno mini-strstvo z namenom, da uporablja policija ta bankovec kot vzorec za ugotovitev, če so ev. zaplenjeni bankovci pravi ali ponarajeni. — Toda bilo kakor bodi — »vzorec brez vrednosti« ta je — zadel v črno...

Če si z naročnino v za-ostanku, jo poravnaj takoj! Pomisli, da se morajo delavski listi vzdrževati izključno z lastnimi sredstvi. ---

Skrbi in nadloge naših rudarjev v preteklem letu

Iz poročila II. skupine Rudarske zadruga za leto 1933.

Načelnstvo II. skupine Rudarske zadruge v Dravski banovini je izdalo pregledno poročilo o stanju rudarskega delavstva in o delovanju njegovega zastopstva v preteklem letu.

Iz tega poročila se zrcali vsa beda ti-sočev proletarskih družin v naših revirjih in nazorno kažejo vzroki zares mizernega stanja naših rudarjev.

Poročilo pravi:

Ustanavljanje bednostnega fonda, pod-pornega fonda in akcijskih odborov za po-moč gladoječim rudarjem dovolj jasno označuje stanje, v katerem se delavstvo dejansko nahaja.

Zrtev boja proti krizi je vedno le delavec.

Podjetniki ne poznajo drugih metod pri pobijanju krize oz. kadar nastopi pomanjkanje naročil, kot redukcije — delavstva in njegovega zasluga ter šiltoev. Razen tega se obrati neprestano racionalizirajo, tako da tudi pri potrebi zvišanja produk-cije podjetja ne rabijo novih delovnih sil.

Posledice so vidne: brezposelnost ra-se, kupna moč delavstva pada, rudar in njegova družina strada, jetika razsaja zla-sti med mladino, propadajo pa tudi so-cialne institucije rudarskega delavstva, Bra-tovske skladišnice in pokojninsko zavarova-nje.

Neverjetno bedo rudarjev pa izrabljajo po-litični šarlatani.

ki z obljubami love kaline. Podporne ak-cije zdaleka ne dosežajo namena, še manj pa se more to trdit o započetih javnih de-ljih.

Rudarska podjetja se ne ozirajo na bedo rudarjev,

nasprotno: sabotirajo socialne ustanove, ne izplačujejo krvavo prisluženih mezd, uvajajo priganjaške sisteme in tolerirajo početje raznih svojih nameščencev, ki za-htevajo od delavcev, da naj bi podjetju dali ne samo svojo delovno silo, ampak tudi svoje prepričanje, da bi podjetje z njim svobodno razpolagalo.

V takih razmerah vrše zaupniki težko in odgovorno delo.

Izpostavljeni šikanam in z zakonom nezadostno zaščiteni so zaupniki tudi v preteklem letu morali omejiti svoje delo-vanje na obrambo pravic rudarskega de-lavstva. S strani podjetnikov se kaj rado povdaria, da bi zaupniki morali skrbeti edinole za to, da ohranijo harmonijo med delodajalcem in podjetnikom, sami pa napravijo vse, da to harmonijo dnevno na najbolj drzen in brezobziren način motijo.

Med izkoriščevalci in izkoriščanimi ni mogoča harmonija. Vprašanje medse-bojnih odnosov je vprašanje moči.

Številke govore.

Število zaposlenega delavstva po vseh rudarskih podjetjih znaša 6.970 in se je na-pram 1. 1932 znižalo za 797.

Vsled pomanjkanja varnostnih naprav in drugih obratnih nedostatkov, pa tudi ra-di priganjaškega sistema je bilo v 1. 1933 zaznamovanih: 6 smrtnih žrtev vsled nezgod, 145 rudarjev in toplotniških delavcev je utrpelo pri delu težke poškodbe in 530 lah-ke.

Skupna višina delavske mezde pri Bra-tovski skladišnici v Dravski banovini zava-rovanega delavstva je znašala 83,5 milijonov dinarjev, ali za 11,9 milijonov dinar-jev manj kot eno leto poprej!

Zaupniški aparat je bil agilno na delu. Iz statistike posnemamo, da je 20 kra-jev, kjer delujejo izvoljeni zaupniki, s strani teh je bilo izvršenih 1738 intervencij, 75 delegacij, da se je vršilo 126 sej, 68 shodov in 23 konferenc.

Socialno zavarovanje rudarjev je v stalnem deficitu. Podjetniki ne odračuna-vajo zadržanih prispevkov in večkrat bla-gaine ne morejo redno izplačevati podpor.

Vsled krčenja delavskega staleža pa-dajo prispevki za vzdrževanje zaupniškega aparata, ki znašajo Din 1 po članu; iz istih razlogov kopni tudi podpora s strani De-

lavske zbornice. Kljub temu pa potrebe na-raščajo, saj je jasno, da se z gospodarsko krizo stalno poslabšuje socialni položaj in je potreba po obrambi pred nemaskiranimi podjetniki iz dneva v dan večja.

O vseh teh stvareh je bilo govora

na občnem zboru II. skupine rudarske zadruga,

ki se je vršila v Celju dne 29. aprila pod predsedstvom dolgoletnega zaslužnega predsednika s. Fr. Pliberskega.

Na zborovanju je bilo sprejetih več resolucij.

Resolucija, ki je naslovljena na Delav-sko zbornico, pravi, da so potrebni zaup-niški tečaji, uvedba redne poročevalske službe in dobro funkcioniranje II. skupine, ako se hočejo rudarji uspešno braniti. V to svrhu pa so potrebna sredstva. Delav-ske zbornice naj bi zato dale II. skupini po Din 0.75 mesečnega prispevka po članu.

Nadalje je resolucija namenjena **Banski upravi.** Potem ko ugotavlja socialno stanje rudarjev, zahteva: zakon o eksistenčnem minimumu, strogo izvajanje določb o osem-

urnem delavniku, plačevanje nadur s 50 odst. poviškom, uporabljanje bednostnega fonda v svrhu preskrbe brezposelnih s so-delovanjem delavskega zastopstva, prisilno postopanje proti podjetnikom, ki ne plaču-jejo socialnih dajatev, trajno podpiranje brezposelnih rudarjev.

Kot zelo važno podčrtava resolucija zahtevo po uredbi pokojninskega zava-rovanja rudarjev, ki se nahaja pred kata-strofo. V to svrhu je potrebna izdatna dr-žavna intervencija.

S posebno resolucijo se je obrnilo de-legatsko zborovanje tudi na **podjetnike**, v kateri navaja, da mora prestopiti konkuren-čni boj na račun izrabljanja delovne sile rudarjev, da se morajo začeti delavstvu plačevati zasluzki za slučaj vpoklica k vo-jasnim vajam in pa šestdnevni zaslužek za slučaj bolezni, strogo izvajanje socialno zaščitnih zakonov, spoštovanje funkcije de-lavskih zaupnikov, redno izplačevanje za-sluzka in prenehanje izkoriščevanja delav-stva pri dobavi živil oz. naravnih da-jatvah.

*

V koliko bodo rudarji v njihovih tež-njah uspeli, je seveda odvisno od splošne-ga položaja, imogo pa tudi od njihove od-ločnosti pri obrambi pravic.

Na njihovi strani je vse razredno za-vedno delavstvo in vsa poštena javnost!

Doma in po svetu

Kongres protituberkulozne lige, ki se je vršil koncem prejšnjega tedna, je bil pomembna prireditvev. Strokovni in propagandistični refe-rati so podali jako mnogo statistič-nega gradiva, na podlagi katerega vidimo, v kako ogromni meri gra-sira tuberkuloza v naši državi ne le po mestih in industrijskih krajih, ampak tudi med kmetijskim prebi-valstvom. Naravno je, da sedanja kriza zlo povečuje. Iz statističnega materiala je tudi razvidno, kako ogromne milijone velja zdravljenje teh nesrečnih bolnikov. Ali za pre-ventivne pomočke se stori malo ali nič. Premalo se pazi na stanovanja, ki bi morala biti zdrava in cena, ni-kogar ni, ki bi se brigal, da bi imeli nezaposleni zadostno preskrbo, ni-kogar ni, ki bi skrbel za zadostne mezde delavcev in nameščencev, ni-kogar ni, ki bi nudil potrebnim v za-dostni meri zdravniško pomoč, če bolnik sam nima denarja. Tako ima tisoč pogojev, ki utegnejo biti zibel-ka tuberkuloze. — Kako neresno in nespametno je vse to? Mnogo bo-lezni bi se dalo preprečiti, če bi ne bilo teh zibelk tuberkuloze. Mnogo manj bi bilo treba žrtvovati, če bi družba poznala svojo dolžnost in od-pravila z vsemi mogočimi pomočki krivce tuberkuloznih obolenj. Ne-marnost družbe je podobna človeku, ki izbije sodu dno, da sod ni nikdar poln, marveč mora neprestano nositi vodo vanj, če hoče, da bo moker. — Ob priliki, ko bodo referati objav-ljeni, bomo še kaj poročali. Meščan-sko časopisje je namreč jako malo poročalo o kongresu in le bolj o for-malnostih.

Zveza jugoslovanskih mestnih občin bo imela konec maja meseca sejo v Beogradu. Obravnavala bo načrt zakona o mestnih občinah, ki bo v kratkem predložen narodni skupščini.

Zdravilišče za jetične bolnike v Topolšici v Šaleški dolini je z otvo-

ritvijo nove stavbe znatno povečano. Pred vojno je imelo zdravilišče 18 postelj, sedaj jih ima 230. Zdravili-šče je v državni lasti ter najmoder-neje opremljeno.

Pruski ministrski predsednik Goering se je na potovanju v Atene ustavil za dva dni tudi v Beogradu. V Beograd je prišel le po privatnih poslih.

Upokoenci in izredni uslužben-ski davek. S § 16 finančnega zakona je uveden poseben 1 odst. uslužben-ski davek na vse prejemke ter so izvzeti od plačevanja tega posebnega davka le orožniki, graničarji, podčastniki, hišni posli ter **staroupo-kojenci**, ki so bili upokojeni po za-konih, ki so veljali pred 28. okto-brom 1923 (za železničarje), odnos-no pred 1. septembrom 1923 (za javne nameščence). Staroupokojenci torej ne plačajo tega posebnega davka.

Znižanje drag. doklad upokojen-cem, ki žive v inozemstvu. Sedaj 1. V. 1934 je bila upokojencem, ki žive v inozemstvu, znižana pokojnina za okroglo Din 100.— brez vsakega po-sebnega obvestila. Na podlagi dob-ljenih informacij sporočamo, da je finančno ministrstvo izdalo odlok, da se izplačujejo takim upokojen-cem draginjske doklade po onem razredu, v katerem je bilo mesto, odkoder se nakazuje denar, pred 1. IV. 1930. Tedaj je bil v I. drag. raz-redu izmed mest, kjer so finančne ali železniške direkcije, edino Beo-grad in zato se je znižala doklada vsem, ki so jo doslej dobivali po I. drag. razredu.

Rudniška eksplozija dne 15. t. m. v rudniku Lambrechies je zasula 48 rudarjev. Po mnenju inženjerjev so vsi rudarji izgubljeni. V jami so se vneli plini.

Trocki je odpotoval v Švico.

Zbirajte za tisk. sklad!

Tone Maček:

71

Slučaj Kumberger

Iz male veže so šla vrata na levo in desno v dvoje sob, naravnost pa v malo kuhinjo z zidanim štedilnikom. Po steni so visele pomite zajemalke in kozice, v stekleni omarici je bilo videti namizno posodje. Iz kuhinje so vodila vrata za hišo; tu je imel Kurent svojo klet, ki si jo je enostavno iz-kopal v breg, v obliki kratkega rova, ki ga je po rudarskem načinu podprl z debli in ga zaprl z dvojno obloženimi lesenimi vrati.

»Izvrstna je ta klet,« se je hvalil Kurent. »K sreči je suha, nikjer ne pronica iz brega voda. Poleti je hladna ko ledenica, pozimi pa topla. Krompir se mi v nji dobro drži, zelenjava ostane do pozne zime sveža.«

Šli so nazaj v vežo. Kurent je odprl vrata v sobo na levi:

»Tu spita fanta. Ni nobenega doma. Mlajši, Cvetko, je na šlitu, starejši, Nande, pa pohajkuje. Z otroci je vedno križ; koliko me je stalo, da je mogel starejši dokončati gimnazijo, sedaj pa sedi doma in čaka, kam bi se mogel vrniti. Na želez-nici so mu obljubili, a kdove kako dolgo bo še moral čakati, preden bo kako mesto izpraznjeno. Na vseučilišče ne mara, pravi, da ima že dosti.

Sicer bi ga pa tudi jaz ne mogel še dalje podpi-rati. Sam si pa ne zna ali noče pomagati. Da sem prej vedel, kako bo, bi ga bil raje dal v rudarsko strokovno šolo. Bi že danes bil lahko sam svoj. Sedaj pa je že prepozno, za pazniški poklic, ki je zvezan tudi s telesnimi napori, ni več. Da bi le brž prišel k svojemu kruhu. Cvetko že sam zasluži. Zaposlen je pri spuščalnem šahtu. Je pa tudi svo-jeglavež. Spočetka mu nisem nič rekel, misleč, bo že sam uvidel, da mora tudi on prispevati svoj delež k gospodinjstvu. Pa nič. Materi je dal par kronic, drugo je vse zafrčkal. Počakal sem dva meseca, da si je oskrbel nekaj obleke in perila, potem sem mu pa kar rekel: »Veš kaj, tako in tako, v vsem Hrastniku ne boš našel purša, ki bi imel vso oskrbo zastonj. Tudi pri meni je ne moreš imeti. Plačaj mesečno štirinajst goldinar-jev, ali pa pojdi kamor hočeš.« Nekaj dni se je kujal, poižvedoval tudi drugod, nazadnje pa je rad ostal. Da pa sem bolj osiguran, hranim jaz nje-govo nabavno knjižico za konzum in kupujem na-njo, dokler ni njegova vsota izčrpana. Kajti, go-tovina se iz teh mladih ljudi težko iztisne.«

Kurentova je medtem prinesla z vrta košaro solate in jo je v kuhinji namočila v svežo vodo.

»Ti si s fantoma vse preveč stvaren. Občuješ z njima kakor s tujima puršema. Pa sta vendar do-mača, sinova.«

»To pa ni razlog, da bi sedaj, ko zasluži, živel fant še vedno na moje stroške. Dosti dolgo sem moral skrbeti za nju. Tega mi ne bosta nikdar povrnila. Če Nande dobi službo, bo šel od hiše in tedaj dvomim, da bi nama dal na mesec vsaj pet kron, jaz pa sem mu jih moral pošiljati v Celje po petnajst in še več. Sicer pa se nima Cvetko kaj pritoževati. Naj samo poskusi, če mu bodo kje drugje dali za ta denar tako postrežbo. Ti ga še preveč razvajaš.«

»Nikar ne bodi siten. Vsi imamo enako.«

Vstopili so v sobo na desni, kjer sta spala stara dva. Dve postelji, omara, miza s štirimi stoli, v kotu polica s knjigami, po stenah zbirka raznih slik in fotografij. Stene so bile pobeljene z apnom, leseni pód sveže poriban. To in pa pri-jazni cvetlični lončki na oknih, so pričali o skrb-ni ženski roki, ki tu gospodinjil.

V kotu je visela slika svete Barbare pod steklom, ozaljšana z vencem suhih umetnih cvetic.

»To je moj poročni venec,« je hitela poja-s-njevati Kurentova. »Kaj ne, da je še vedno lep, čeprav bova že kmalu srebrno očet praznovala.«

»Brez srebra seveda,« se je obregnil Ku-rent.

(Dalje prihodnjic.)

Ljubljana

Protestno zborovanje delavstva tobačne tovarne v Ljubljani

Monopolsko delavstvo ima svoj »Pravilnik o radu« iz leta 1926. Ker pa daje delavstvu mnogo manj pravic, kakor pa »Obrtni zakon« privatnemu delavstvu, je sama Monopolska uprava uvidela, da je potrebno tudi njenemu delavstvu izboljšati socialni položaj.

V oktobru mesecu leta 1932 je pozvala z uradnim aktom delavske zaupnike in z zakonom priznane delavske organizacije tobačne tovarne v Ljubljani, naj predložijo svoja mišljenja k spremembi »Pravilnika«.

Delavstvo se je temu odzvalo, vršila se je celo anketa monopolskega delavstva v Beogradu 28. I. 1933, a Uprava Monopola se je postavila na stališče strogega poslodavca in ni poslala svojega zastopnika, da bi osebno čul želje in zahteve delavstva.

Od takrat pa do sedaj so se vodili pregovori in dajale obljube s strani Monopolske Uprave Savezu monopolskih delavcev Jugoslavije, rezultat pa je ta, da poleg par dobrih točk za delavce, hoče vstaviti M. U. tudi paragraf 29 novega »Pravilnika«, kateri indirektno negira stalnost, tako da bi bilo delavstvo na milost izročeno predpostavljeno, da bi magari tudi po 30 letih službe bilo lahko vrženo na cesto brez penzije in odpravnine v naročje brezposelnosti in bedi.

Ker se delavstvo zaveda, da se na ta način lahko izgubi vse pridobljene pravice do penzije, se je zbralo dogovorno med delavskimi zaupniki in strokovnimi organizacijami tobačne tovarne v ponedeljek, dne 14. V. 1934 v veliki dvorani Delavske zbornice in je soglasno protestiralo proti tako »izboljšanemu« pravilniku. Zborovanje je zaključilo protestno resolucijo g. gen. direktorju Marku Markoviču, ki jo bosta izročili upravi Saveza in Delavske zbornice v Beogradu.

Enaka zborovanja se vrše po vseh mestih v državi, kjer obstajajo monopolska podjetja, da se odbije napad na osnovno pravico monopolskega delavstva.

T. D. »Prijatelj prirode«, podružnica Ljubljana. O binkoštnih praznikih vabimo vse delavske turiste na skupni dvodnevni izlet na Mrzli studenec in k Bohinjskemu jezeru. Odhod v nedeljo 20. t. m. z izletniškim vlakom jutraj ob 5. uri do Blejske Dobrave, povratek v ponedeljek zvečer iz Boh. Bistrice. Vozne listke za izletniški vlak je kupiti do Boh. Bistrice. Prenočevanje na Mrzlem studencu. — Pozivamo tudi vse delavske turiste, da pristopijo k svojemu turističnemu društvu »Prijatelj prirode« in pomagajo širiti med delavstvom veselje do turisticke in planinstva.

Maribor

Zaključno predavanje »Svobode«. Naša kulturna organizacija »Svoboda« je v tej sezoni priredila mnogo lepo uspešnih poučnih in znanstvenih predavanj ter diskusijskih večerov. Predavanja so bila vseskozi razmeroma zelo dobro obiskana, zlasti s strani mladine. Snov za predavanja je bila posrečeno izbrana, prav tako tudi za diskusijske večere. — Tudi minulo sredo je zaključni prosvetni večer prav lepo uspel. Uvodoma je ubranjo zapel pevski odsek »Svobode« nekaj lepih pesmi, nakar je sledilo predavanje s. prof. Stupana, ki je govoril o »Kroniki delavskega gibanja v zadnjih letih« in žel za svoja stvarna izvajanja dolgotrajno odobravanje. Ob zaključku je še nastopil govorniki zbor, ki je izborna prednašal dve pesmi, prirejeni za govorniki zbor. Vsakdo, ki je večeru prisostvoval, je gotovo odnesel dobre vtise in želel, da bi se kulturno delo med našim proletarijatom tudi prihodnje leto tako uspešno nadaljevalo. Delavci, članite se v tej naši kulturni organizaciji, zlasti pa obiskujte predavanja »Svobode«.

Posredovalec beograjskega advokata. Pred sreskim sodiščem se je vršila ta teden zanimiva civilna pravda med restavratorm Mariborskega dvora proti tt. Jaklič ter vrtnitve zneska Din 7500.—. Kot priča je nastopil neki Mahnič iz Beograda, ki je povedal, da je nastopal kot posredovalec med strankama in beograjskim advokatom dr. Isakovićem, ter se je peljal enkrat iz Beograda v Ljubljano intervenirati, da bi odposlali od direktije državnih železnic v Beograd neki spis radi prevzema kolodvorske restavracije v Zidanem mostu. Za to potovanje je intervenient g. Mahnič zahteval in tudi prejel nič manj kot Din 7500. Trdil je, da so bili to gotovi izdatki, ker se on vozi na takšna potovanja v drugem razredu brzovlaka in v spalnem vagonu.

Celje

Stresle so se gore in rodila se je — miška... in to vse se je izvršilo v Celju ob priliki ponovnega rojstva NSZ. Ker so Celjanom te tri črke španska vas, pove-mo, da pomenijo okrajšavo za Narodno strokovno zvezo, ki je imela po vojni že najmanj štiri »ustanovne« zbere v Celju in je tokrat petič porodila podružnico, ki ima po poročilu »Nove Dobe«, ki je mimogrede povedano zopet prehlajena, največ članstva od vseh tukajšnjih delavskih organizacij. Edini, bi rekli, delavski govor je imel na

Oto Bauer Vstaja avstrijskih delavcev njeni vzroki in posledice

Naše napake.

Premagani smo. In vsakega izmed nas muči vprašanje, ali smo povzročili krvavi polom radi političnih napak, ki smo jih zagrešili, ali smo sami vsemu krivi.

Nekateri pravijo: Naša politika je bila že več let predoktrinarna, preradikalna, preveč »levičarska«. S tem je zakrivila polom stranke. Drugi pa pravijo nasprotno: Naša politika je bila preboječa, premalo odločna, ni imela revolucionarnega zanaša, ki bi edini zmogel potegniti za sabo najširše množice, boj je vse preveč odlašala in je zakrivila poraz, ker je bila preveč »desničarska«.

Kje je resnica? Ni dvoma, da smo delali napake; samo tisti, kdor ne dela, ne dela napak. Potrebno je, da vse te napake prostodušno priznamo; kajti iz naših izkušenj se bodo potomci marsikaj važnega naučili. Naše zmote tem lažje priznavam, ker s tem nikogar ne obtežujem; kajti za storjene napake sem sam bolj odgovoren kakor vsakdo drugi.

Deželnozborske in občinske volitve aprila 1932 so pokazale, da v Avstriji nacionalni socializem skokoma narašča. Velenemci, ki so po prišljenem Schobrovem odstopu stopili v opozicijo, in pa nacionalni socialisti so zahtevali nove volitve tudi za državni zbor. Krščanski socialci so se teh volitev strahotno bali. Če bi se oni hip pokazali pripravljene glasovati v državnem zboru proti razpisu volitev in če bi obenem Bureschevi vladi zagotovili, da jo bomo »tolerirali« prav tako, kakor je nemška socialna demokracija tolerirala Brüningovo vlado, potem bi morda preprečili ustvaritev koalicijske vlade med krščanskimi socialci, landbundovci in heimwehrom. Toda tega nismo napravili. Smatrali smo, da so nove volitve koristne; v parlament bi prišli nacionalni socialisti, ki bi morali zavzeti stališče do konkretnih gospodarskih in političnih vprašanj, in to bi prikazalo vso njihovo demagogijo. Po izkušnjah, ki smo si jih pridobili od nemške socialne demokracije, smo se bali take »tolerantne politike«. Menili smo, da utegne samo ostra opozicijska politika socialne demokracije preprečiti, da bi se radi gospodarske krize obubožane in ogorčene množice ne zatekale k nacionalnim socialistom. Posledica našega zadržanja je bila, da so se krščanski socialci združili s heimwehrovci in da je Dollfuss sprejel v vlado Feyta. Pri volitvah v jeseni 1930 smo premagali prvo koalicijsko vlado krščanskih socialcev in heimwehra, to je bila vlada Vaugoina in Starhemberga; ta izkušnja nas je

l. 1932 premotila, da nismo spoznali, da utegne postati sodelovanje fašistov v avstrijski vladi zelo nevarno, ko je fašizem v Nemčiji tako silno napredoval. Naše stališče po volitvah l. 1932 je bilo morda napak; to bi bila »levičarska napaka«.

Se eno tako napako smo napravili. Ko je Dollfussova in Feyeva vlada odgovorila na dveurno železničarsko protestno stavko dne 1. marca 1933 s tem, da je hotela mnogo železničarjev kaznovati, smo skušali vse to s predlogom v parlamentu preprečiti. Ker pa je imela vlada samo en glas večine, je šlo za vsak glas. En glas pa smo zgubili na ta način, da je Renner kot predsednik parlamenta predsedoval, in zato ni mogel glasovati. Mislili smo, da se nikakor ne bi mogli zagovarjati pred železničarji s tem, da bi podlegli samo zato, ker je Renner še nadalje ostal predsednik, in bi bilo tako na stotine železničarjev kaznovanih. Zato je Renner na moj nasvet po nekem konfliktu s krščanskimi socialci odložil predsedniško mesto. Nato sta demisionirala tudi oboja podpredsednika — krščansko socialni in velenemški. Naslednji dan pa si je izbojeval Hitler veliko volilno zmago v Nemčiji; v prizadevnosti, da bi rešili železničarje, ki jim je grozila kazen, nismo pomislili, kolikšen neposredni vpliv bo imel nemški prevrat na Avstrijo. Rennerjevo demisijo pa je Dollfuss izkoristil za povod, da je odpravil parlament. To je bila brez dvoma napaka — in zopet »levičarska napaka«.

(Dalje prihodnjič.)

Tudi Vi obiščite XIV. Ljubljanski velesojem

30. maja - 10. junija

Železniška izkaznica za **polovično vozno** se dobi pri blagajnah vseh železniških postaj in velja **Din 5**—

Permanentne velesojemske legitimacije se dobe pri Putniku, denarnih zavodih in občin. uradih 40.000 m² obsega sejmišče

Vsakovrstno blago. Specijalne razstave: Kartografska, gospodinjstva, reklamno-propagandna, ruska

Priključeno velikomest. zabavišče
Združite koristno s ugodnim!

Književnost

Tone Brodar, Fašizem, založila »Mala knjižnica«. — Ta nova založba obeta